

Aukšto lygio konferencija dėl Europos Žmogaus Teisių Teismo ateities

2011 m. balandžio 26–27 d., Izmyras (Turkija)

IZMYRO deklaracija

2011 m. balandžio 27 d.

Aukšto lygio konferencijos susitikimas Izmyre 2011 m. balandžio 26–27 d., inicijuotas Europos Tarybos Ministrų Komitetui pirmininkaujančios Turkijos (toliau – Konferencija),

1. Primindamas tvirtą Susitariančiųjų Šalių įsipareigojimą Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai (toliau – Konvencija) ir joje įtvirtintai kontrolės sistemai;
2. Išreikšdamas pasiryžimą užtikrinti minėtos sistemos trumpalaikį, vidutinį ir ilgalaikį veiksmingumą;
3. Dar kartą pripažindamas išskirtinį Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – Teismas) indėlį į žmogaus teisių apsaugą Europoje;
4. Patvirtindamas 2010 m. vasario 19 d. vykusioje Interlakeno aukšto lygio konferencijoje priimtoje deklaracijoje ir Veiksmų plane išdėstytus principus ir išreikšdamas pasiryžimą išlaikyti Interlakeno proceso tempą pagal sutartus terminus;
5. Primindamas, kad subsidarius Konvencijos sistemos pobūdis yra pagrindinis ir transversalus principas, į kurį turi atžvelgti ir Teismas, ir Susitariančiosios Šalys;
6. Taip pat primindamas bendras Teismo ir Susitariančiųjų Šalių pareigas užtikrinant Konvencijos sistemos įgyvendinimą;
7. Su susirūpinimu atkreipdamas dėmesį į vis didėjantį Teismui paduodamų pareiškimų skaičių;
8. Laikydamasis nuomonės, kad nors protokolo Nr. 14 nuostatų teikiamos galimybės dar nėra visiškai panaudotos, o iki šiol pasiekti rezultatai teikia vilčių, minėtomis nuostatomis nebus ilgam ir visapusiškai išspręstos Konvencijos sistemos problemos;
9. Palankiai vertindamas vykstančias derybas dėl Europos Sąjungos prisijungimo prie Konvencijos būdų;
10. Palankiai vertindamas konkrečią po Interlakeno konferencijos pasiektą pažangą;
11. Vis dėlto manydamas, kad siekiant išlaikyti sistemos veiksmingumą reikia imtis tolesnių priemonių, taip pat atsižvelgti į preliminarų Teismo pirmininko indėlį į Konferenciją ir Konferencijos atžvilgiu priimtą Teismo plenarinės sesijos nuomonę;
12. Išreikšdamas susirūpinimą dėl to, kad nuo Interlakeno konferencijos labai padaugėjo prašymų taikyti laikinąsias apsaugos priemones pagal Teismo reglamento 39 taisyklę ir dėl to dar labiau padidėjo Teismo darbo krūvis;

13. Atsižvelgdamas į tai, kad kai kurios Susitariančiosios Šalys išreiškė susidomėjimą procedūra, pagal kurią aukščiausieji nacionaliniai teismai galėtų prašyti Teismo konsultacijos dėl Konvencijos aiškinimo ir taikymo;

14. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, manydamas, jog atėjo laikas kritiškai įvertinti iki šiol pasiektą pažangą tam, kad būtų galima numatyti tolesnius veiksmus siekiant Interlakeno tikslų, ir reaguoti į naujus, po Interlakeno išaiškėjusias problemas ir lūkesčius;

15. Primindamas, jog tam, kad būtų užtikrintas darnus Konvencijos sistemos veikimas, reikia tęsti ilgalaikius strateginius Teismo vaidmens ateityje svarstymus;

Konferencija:

1. Pirmiausia siūlo pagal Interlakeno Veiksmų planą kritiškai įvertinti siūlymus, dėl kurių nereikia keisti Konvencijos; taip pat, atsižvelgiant į paskutinius pokyčius, imtis būtinųjų priemonių;

2. Palankiai vertina priemonės, kurių jau ėmėsi Teismas, įgyvendindamas protokolą Nr. 14 ir Interlakeno deklaraciją, be kita ko, nustatęs prioritetų politiką;

3. Atkreipia dėmesį į tai, kad pačiomis protokole Nr. 14 numatytos nuostatomis nebus pasiekta tokia naujų ir išsprendžiamų bylų pusiausvyra, kuri užtikrintų, jog bus veiksmingai tvarkomasi su nuolat augančiu pareiškimų skaičiumi, ir todėl pabrėžia, kad reikia neatidėliotinai imtis tolesnių priemonių;

4. Mano, kad priimtino kriterijai yra esminė priemonė tvarkantis su Teismo darbo krūviu bei veiksmingai ir praktiškai įgyvendinant subsidiarumo principą; pabrėžia, kaip svarbu, kad Teismas juos taikytų visa apimtimi, ir šiuo atžvilgiu pažymi, jog naujasis priimtino kriterijus, numatytas protokole Nr. 14, dar neatnešė numatytų rezultatų, tačiau bus suformuotas būsimos praktikos ir vis dar turi būti įvertinti galimi jo tobulinimai, bei kviečia Ministrų Komitetą pradėti svarstyti, kaip pasiekti didesnio priimtino kriterijų veiksmingumo, ir ar būtų tikslinga sukurti naujus kriterijus, siekiant Konvencijos sistemos veiksmingumo;

5. Patvirtina nuoseklaus aiškinimo principų taikymo svarbą;

6. Palankiai vertina neseniai sudarytą Ekspertų patarėjų grupę dėl kandidatų į Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjus, atsakingą už Susitariančiųjų Šalių pateiktų kandidatūrų įvertinimą prieš jas perduodant Europos Tarybos Parlamentinei Asamblėjai;

7. Kviečia Ministrų Komitetą tęsti Teismo teisėjų pareigų bei atrankos procedūrų nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu kriterijų svarstymą, siekiant paraginti potencialius kandidatus teikti savo kandidatūras ir užtikrinti nuoseklų kompetentingų, turinčių atitinkamą patirtį teisėjų įdarbinimą bei Teismo nešališkumą ir kokybę;

8. Su susidomėjimu pastebi patvirtintą naują Ministrų Komiteto vykdomos Teismo sprendimų vykdymo priežiūros metodą;

9. Tvirtina šį Papildomą planą kaip priemonę, pagrįstą Interlakeno Veiksmų planu, atsižvelgiant į paskutinius įvykius Europos Taryboje, Teisme ir Ministrų Komitete bei problemas ir lūkesčius, išaiškėjusius po Interlakeno konferencijos.

Papildomas planas

A. Individualios peticijos teisė

Konferencija:

1. Patvirtina Susitariančiųjų Šalių įsipareigojimą individualios peticijos teisei, kaip kertiniam Konvencijos sistemos akmeniui, ir šiuo atžvilgiu mano, jog reikia skubiai imtis tinkamų priemonių, kad nebūtų skatinami aiškiai nepriimtini pareiškimai, kita vertus, neužkertant kelio Teismui nagrinėti pagrįstus pareiškimus, bei kad būtų užtikrinta, jog bylos bus nagrinėjamos laikantis subsidiarumo principo;

2. Pakartotinai ragina apsvarstyti Interlakeno deklaracijoje numatytas papildomas priemones dėl kreipimosi į Teismą, ir kviečia Ministrų Komitetą tęsti pareiškėjų apmokestinimo ir galimų kitų procesinių taisyklių ar praktikos, susijusių su kreipimusi į Teismą, klausimų svarstymą;

3. Palankiai vertindama Teismo įgyvendintą laikinųjų apsaugos priemonių taikymo pažangą, ir primindama, kad Teismas nėra imigracijos apeliacinis teismas ar ketvirtosios instancijos teismas, pabrėžia, jog prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones turi būti nagrinėjami visiškai laikantis subsidiarumo principo, bei kad tokie prašymai turėtų būti pagrįsti kiekvienos konkrečios bylos faktų ir aplinkybių vertinimu bei paskesniu skubiu nagrinėjimu ir sprendimu dėl bylos esmės ar precedentiniu sprendimu. Šiuo aspektu Konferencija:

- Pabrėžia, kaip svarbu, kad Susitariančiose Šalyse egzistuotų nacionalinės teisinės gynybos priemonės, prireikus – sustabdomojo poveikio, kurios būtų veiksmingos ir pakankamos bei kuriomis tinkamai ir laiku būtų išnagrinėtas pavojaus klausimas, atsižvelgiant į Konvenciją ir Teismo praktiką; bei, pastebėdama, kad Susitariančiosios Šalys gali ginčyti laikinųjų apsaugos priemonių taikymą Teisme, pakartoja reikalavimą jų laikytis;

- Pabrėžia, jog tam, kad jų bylos būtų nagrinėjamos, pareiškėjai ir jų atstovai turi griežtai laikytis Direktyvos dėl prašymų dėl laikinųjų priemonių taikymo praktikos, ir kviečia Teismą daryti atitinkamas išvadas, jei minėtos direktyvos nesilaikoma;

- Kai nagrinėjamos bylos, susijusios su prieglobsčiu ir imigracija, kviečia Teismą vertinti ir griežtai atsižvelgti į vidaus teisinės gynybos priemonių veiksmingumą, o kai tokios procedūros vyksta tinkamai ir užtikrinant pagarbą žmogaus teisėms, vengti kišimosi, išskyrus išskirtines aplinkybes;

- Taip pat kviečia Teismą kartu su Susitariančiosiomis Šalimis apsvarstyti, kaip geriausiai suderinti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo praktiką su subsidiarumo principu, bei imtis priemonių, tarp jų – apsvarstyti galimybę prireikus sukurti sistemą, skatinančią greitesnę bylų nagrinėjimą iš esmės ar precedentinės bylos, kurioje buvo pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės, nagrinėjimą, pagrįstą tiksliais ir ribotais terminais;

4. Palankiai vertina Generalinio sekretoriaus rekomendaciją numatyti objektyvios ir suprantamos informacijos apie Konvenciją ir Teismo praktiką, ypač susijusios su pareiškimo pateikimo procedūra ir priimtumo kriterijais, teikimą potencialiems pareiškėjams ir jų teisiniams atstovams, kartu su Teismo kanceliarijos parengtu detaliu priimtumo vadovu ir katalogu, kurie kiek įmanoma padėtų išvengti aiškiai nepriimtinių pareiškimų;

5. Ragina Generalinį sekretorių skubiai, o prireikus – bendradarbiaujant su Europos Sąjunga, įgyvendinti siūlymus dėl informacijos teikimo ir mokymų, išdėstytus jo Ministrų Komitetui pateiktoje ataskaitoje.

B. Konvencijos įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu

Konferencija:

1. Pakartoja Interlakeno deklaracijoje išdėstytus raginimus šiuo atžvilgiu, o konkrečiai kviečia Susitariančiąsias Šalis:

a. Užtikrinti veiksmingas tiek specifinio, tiek bendrojo pobūdžio teisinės gynybos priemones, kurių pagalba būtų priimtas sprendimas dėl tariamo Konvencijos pažeidimo ir, jei reikia, būtų atlyginta juo padaryta žala;

b. Glaudžiai bendradarbiauti su Ministrų Komitetu pagal naujuosius Teismo sprendimų vykdymo priežiūros metodus;

c. Užtikrinti, kad teisėjų, prokurorų ir kitų teisingumo vykdymo pareigūnų bei saugumo tarnybų darbuotojų profesinio mokymo programose būtų pakankamai informacijos apie susiformavusią Teismo praktiką, susijusią su atitinkama jų profesine sritimi;

d. Apsvarstyti galimybę prisidėti prie Teismo kanceliarijos parengto Praktinio priimtinumų kriterijų vadovo vertimo į savo valstybinę kalbą;

e. Apsvarstyti galimybę prisidėti prie Žmogaus teisių priežiūros fondo.

2. Kviečia Susitariančiąsias Šalis skirti visą reikiamą dėmesį nacionalinių ataskaitų, kurias jos turi pateikti iki 2011 m. pabaigos, rengimui, jose apibūdinti, kokių priemonių buvo imtasi įgyvendinant atitinkamas Interlakeno deklaracijos dalis, ir kaip ketinama spręsti galimus nesklaidumus, siekiant, kad minėtos ataskaitos taptų tvirtu pagrindu tolesniems tobulinimams nacionaliniu lygmeniu.

C. Atranka

Konferencija:

1. Su džiaugsmu pastebi pirmuosius vilčių teikiančius naujosios vieno teisėjo teismo sudėties įgyvendinimo rezultatus, tačiau vis dėlto mano, kad be jau įgyvendintų ir svarstomų priemonių reikėtų sukurti naujas su atranka susijusias nuostatas;

2. Dėl trumpalaikių priemonių Teismą kviečia apsvarstyti ir įvertinti šiuo metu dirbančių teisėjų, kurie neilgai dirba vieno teisėjo teismo darbu, vykdomos atrankos sistemą ir tęsti Konvencijos keitimo nereikalaujančių tolesnių atrankos galimybių paiešką;

3. Dėl ilgalaikių priemonių kviečia Ministrų Komitetą tęsti veiksmingesnių atrankos sistemų, dėl kurių prireikus būtų keičiama Konvencija, nagrinėjimą. Šiuo aspektu primenama, kad konkretūs pasiūlymai dėl minėto atrankos mechanizmo, dėl kurių turėtų būti keičiama Konvencija, turi būti parengti iki 2012 m. rugpjūčio mėn.

D. Konsultacijos

Konferencija:

1. Turėdama omenyje atitinkamų nacionalinių priemonių, kuriomis būtų aktyviai prisidedama prie pareiškimų skaičiaus mažinimo, poreikį, kviečia Ministrų Komitetą apsvarstyti procedūras, pagal kurią aukščiausieji nacionaliniai teismai galėtų prašyti Teismo konsultacijų dėl Konvencijos aiškinimo ir taikymo bei kuri padėtų išaiškinti Konvencijos nuostatas ir Teismo praktiką, taip suteikdama tolesnes gaires, padėsiančias Susitariančiosioms Šalims išvengti būsimų pažeidimų, numatymo tikslingumą;

2. Kviečia Teismą padėti Ministrų Komitetui svarstant konsultacijų teikimo klausimą.

E. Pasikartojantys pareiškimai

Konferencija, pakartodama Interlakeno Veiksmų plane išdėstytus raginimus dėl pasikartojančių pareiškimų ir su džiaugsmu pastebėdama pirmuosius vilčių teikiančius naujos trijų teisėjų komitetų kompetencijos rezultatus:

1. Kviečia Susitariančiąsias Šalis teikti pirmenybę pasikartojančių bylų sprendimui taikiais susitarimais ar, tam tikrais atvejais, vienašalėmis deklaracijomis;

2. Pabrėžia, jog svarbu, kad Teismas aktyviai padėtų Susitariančiosioms Šalims joms stengiantis pasiekti taikius susitarimus ir, tam tikrais atvejais, pateikti vienašales deklaracijas bei skatina Teismo vaidmenį šiuo atžvilgiu, bei tai, kad reikia kurti taikių susitarimų, kaip neatsiejamą Konvencijos dalies sprendžiant ginčus tarp proceso Teisme šalių, suvokimą;

3. Mano, kad Teismas, nurodydamas savo „susiformavusią praktiką“, privalo atsižvelgti į teisines ir faktines aplinkybes bei pokyčius valstybėje atsakovėje;

4. Palankiai vertina Ministrų Komiteto darbą plėtojant konkrečius pasiūlymus siekiant produktyvesnio Teismo bylų nagrinėjimo, dėl kurių reikėtų keisti Konvenciją, ir mano, kad pateiktais pasiūlymais Teismui taip pat turėtų būti sudaryta galimybė spręsti pasikartojančias bylas per kaip įmanoma trumpesnę laiką;

5. Palankiai vertina Teismo priimtą naująją Teismo reglamento 61 taisyklę dėl pilotinio sprendimo procedūros.

F. Teismas

Konferencija:

1. Užtikrina Teismui savo visišką paramą įgyvendinant Interlakeno tikslus;

2. Pakartodama raginimus, išdėstytus Interlakeno Veiksmų plane ir laikydamasi nuomonės, kad Teismo autoritetas ir patikimumas yra nuolatinis Susitariančiųjų Šalių dėmesio objektas ir rūpestis, kviečia Teismą:

a. Griežtai, nuosekliai ir numatomai taikyti visus priimtinumą kriterijus ir taisykles, susijusias su jo jurisdikcijos apimtimi, *ratione temporis*, *ratione loci*, *ratione personae* ir *ratione materiae* aspektais;

b. Visiškai taikyti naująją priimtinumą kriterijų, atsižvelgiant į principą, pagal kurį Teismas nesprenžia nereikšmingų klausimų (*de minimis non curat praetor*);

c. Savo praktikoje patvirtinti, kad jis nėra ketvirtosios instancijos teismas, ir vengti pakartotinio faktų ir teisės klausimų, kuriuos jau išsprendė nacionaliniai teismai, nagrinėjimo;

d. Nustatyti ir paviešinti visoms šalims numatomas taisykles dėl Konvencijos 41 straipsnio taikymo, įskaitant teisingo atlyginimo apimtį, tikėtiną skirtingomis aplinkybėmis;

e. Turėti omenyje, kad penkių teisėjų kolegijos priimti nutarimai atmesti prašymus perduoti bylas Didžiąjai kolegijai turi būti aiškiai motyvuoti, taip išvengiant pakartotinių prašymų ir užtikrinant geresnį kolegijų sprendimų supratimą;

f. Reguliariai rengti susitikimus su Vyriausybių atstovais siekiant tolesnio sėkmingo bendradarbiavimo;

g. Pateikti Ministrų Komitetui bendram biudžetui įtakos neturinčius pasiūlymus dėl mokymų padalinio teisininkams ir kitiems specialistams įkūrimo;

3. Su džiaugsmu pastebi pertvarkymus Teismo kanceliarijoje, kurių dėka geriau tvarkomi finansiniai ir žmogiškieji ištekliai;

4. Palankiai vertina Teismo kanceliarijos parengtą teminių atmintinių seriją įvairiais praktikos klausimais ir rekomenduoja Teismui tęsti šį darbą atsižvelgiant į savo praktiką dėl kitų materialinių ir procesinių nuostatų, kuriomis dažnai remiasi pareiškėjai;

5. Be to, rekomenduoja Susitariančiosioms Šalims komandiruoti nacionalinius teisėjus, o prireikus – kitus aukšto lygio nepriklausomus teisininkus į Teismo kanceliariją.

G. Supaprastinta Konvencijos keitimo procedūra

Konferencija, atsižvelgdama į po Interlakeno konferencijos Europos Taryboje nuveiktus darbus įvairiais lygmenimis, kviečia Ministrų Komitetą tęsti pasiruošimą supaprastintos su organizaciniais klausimais susijusių nuostatų pakeitimo procedūros rengimui, įskaitant priemonių jos sukūrimui, t. y. Teismo statuto ar naujos Konvencijos nuostatos, svarstymą.

H. Sprendimų vykdymo priežiūra

Konferencija:

1. Tikisi, kad nauji standartai ir patobulintos sprendimų vykdymo priežiūros procedūros atneš rezultatų bei pritaria Ministrų Komiteto sprendimui įvertinti jų veiksmingumą 2011 m. pabaigoje;

2. Pakartoja Interlakeno konferencijoje išsakytus raginimus dėl sprendimų vykdymo svarbos ir kviečia Ministrų Komitetą griežtai taikyti subsidiarumo principą, pagal kurį Susitariančiosios Šalys gali pačios pasirinkti priemones, kurių imsis, vykdydamos savo pareigas pagal Konvenciją;

3. Primena ypatingą Ministrų Komiteto vaidmenį, šiam vykdant Konvencijoje numatytą priežiūros funkciją, ir pabrėžia reikalavimą vykdyti priežiūrą tik remiantis teisine Teismo sprendimų analize.

I. Europos Sąjungos prisijungimas prie Konvencijos

Konferencija palankiai vertina derybose dėl Europos Sąjungos prisijungimo prie Konvencijos pasiektą pažangą ir rekomenduoja visoms šalims užbaigti šį darbą, kad Ministrų Komitetui kuo

greičiau būtų perduotas susitarimo dėl prisijungimo projektas ir pasiūlymai dėl būtinų Konvencijos pakeitimų.

Įgyvendinimas

Konferencija:

1. Kviečia Susitariančiąsias Šalis, Ministrų Komitetą, Teismą ir Generalinį sekretorių užtikrinti šio Papildomo plano, pagrįsto Interlakeno Veiksmų planu, įgyvendinimą;

2. Kviečia Ministrų Komitetą:

a. Tęsti pareiškėjų apmokestinimo klausimo, įskaitant kitas galimas procesines taisykles ar praktikas, susijusias su kreipimusi į Teismą, ir veiksmingesnių atrankos sistemų, dėl kurių prireikus būtų keičiama Konvencija, svarstymą;

b. Apsvarstyti procedūros, pagal kurią aukščiausieji nacionaliniai teismai galėtų prašyti Teismo konsultacijų, sukūrimo tikslingumą;

c. Tęsti pasiruošimą supaprastintos su organizaciniais klausimais susijusių nuostatų pakeitimo procedūros rengimui, įskaitant priemonių jos sukūrimui, t. y. Teismo statuto ar naujos Konvencijos nuostatos, svarstymą.

3. Kviečia Teismą apsvarstyti ir įvertinti šiuo metu dirbančių teisėjų, kurie neilgai dirba vieno teisėjo teismo darbu, vykdomos atrankos sistemą ir toliau tirti tolesnes atrankos galimybes, nereikalaujančias Konvencijos keitimo;

4. Dėl 39 taisyklės išreiškia lūkestį, kad įgyvendinus tai, kas numatyta 3 pastraipoje, pastebimai sumažės Teismo skiriamų laikinųjų apsaugos priemonių, ir bus greitai sprendžiami pareiškimai, kuriose tokios priemonės taikomos išimties tvarka, su per vienus metus pasiekta pažanga. Ministrų Komitetas kviečiamas grįžti prie šio klausimo po vienu metų;

5. Kviečia Susitariančiąsias Šalis, Ministrų Komitetą, Teismą ir Generalinį sekretorių tęsti ilgalaikės strategijos dėl Teismo vaidmens ateityje svarstymą;

6. Kviečia Ministrų Komitetą ir Susitariančiąsias Šalis konsultuotis su pilietine visuomene dėl šio Papildomo plano įgyvendinimo, prireikus įtraukiant jį į svarstymus dėl ilgalaikės strategijos dėl Teismo vaidmens ateityje;

7. Primena Susitariančiosioms Šalims jų įsipareigojimą iki 2011 m. pabaigos pateikti ataskaitą apie priemones, kurių buvo imtasi įgyvendinant atitinkamas Interlakeno deklaracijos dalis ir šią deklaraciją;

8. Kviečia Ministrų Komitetą suteikti atitinkamiems ekspertų komitetams reikalingus įgaliojimus, kad jie galėtų tęsti Interlakeno Veiksmų plano įgyvendinimą pagal jame numatytus terminus ir atsižvelgiant į šioje deklaracijoje numatytus tikslus;

9. Prašo pirmininkaujančios Turkijos perduoti šią deklaraciją ir Izmyro konferencijos protokolus Ministrų Komitetui;

10. Kviečia būsimojus pirmininkus prižiūrėti šios deklaracijos kartu su Interlakeno deklaracija įgyvendinimą.